

Zakład Karny we Włocławku jest jednostką penitencjarną typu zamkniętego przeznaczoną dla osadzonych mężczyzn: odbywających karę po raz pierwszy, młodocianych oraz recydywistów penitencjarnych, z oddziałami: aresztu śledczego, zakładu karnego typu półotwartego dla odbywających karę po raz pierwszy, zakładu karnego typu półotwartego dla młodocianych. Ustalona pojemność zakładu to 1470 miejsc. W jednostce funkcjonuje także oddział dla osadzonych wymagających osadzenia w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego lub zakładu karnego, w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwa aresztu lub zakładu oraz oddział terapeutyczny dla osadzonych uzależnionych od innych niż alkohol substancji psychoaktywnych. Od 1 grudnia 2024 roku podlega Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w Bydgoszczy.

Zakład Karny we Włocławku ma krótki, bo zaledwie okupacyjny rodowód. W Mielęcinie koło Włocławka zbudowany został obóz przeznaczony dla jeńców wojennych. Po wyzwoleniu w ocalałych barakach kierownictwo Resortu Bezpieczeństwa Publicznego umieściło jeńców wojennych, a także osoby narodowości niemieckiej i kolaborantów. Po repatriacji więźniów narodowości niemieckiej oraz amnestii zmieniła się populacja i przeznaczenie obozu. Osadzono w nim osoby skazane za przestępstwa kryminalne. Obóz Pracy w Mielęcinie, podobnie jak całe polskie więziennictwo, zmienił swój charakter z chwilą podporządkowania go Ministerstwu Sprawiedliwości. Wprowadzono pierwszy po wojnie regulamin więzienny, a Straż Więzienna przemianowana została na Służbę Więzienną. W 1956 roku Obóz Pracy przekształcony został na Więzienie Karne w Mielęcinie dla więźniów obojga płci. W 1958 roku rozpoczęto nauczanie więźniów w zakresie szkoły podstawowej. Tak narodziła się szkoła, która istnieje do dzisiaj - Centrum Kształcenia Ustawicznego nr 2 we Włocławku. W latach sześćdziesiątych rozpoczęto przebudowę Mielęcina - w miejsce drewnianych baraków wybudowano pawilony mieszkalne oraz infrastrukturę w większości istniejącą do chwili obecnej. Zmieniony został także „profil” więzienia, które zostało przeznaczone dla skazanych mężczyzn: młodocianych i dorosłych odbywających karę po raz pierwszy. Na przełomie 1961-1962 roku utworzony został Ośrodek Szkolenia Więźniów przy Zakładzie Karnym w Mielęcinie, w którego ramach powołano Szkołę Rzemiosł Budowlanych. Rozpoczęto nauczanie zawodu betoniarz-zbrojarz oraz szkolenia na kursach przyuczających do zawodu. W roku szkolnym 1965-1966 powołano Zasadniczą Szkołę Zawodową oraz warsztaty szkolne. Znowelizowanie w latach 60-tych kodeksu karnego wykonawczego i tymczasowego regulaminu wykonania kary pozbawienia wolności ustaliło kształt i metody pracy resocjalizacyjnej. Lata

siedemdziesiąte i osiemdziesiąte to okres dalszej intensywnej budowy i jednocześnie modernizacji zakładu. W tym też okresie na terenie zakładu zostały rozbudowane dwa przedsiębiorstwa zatrudniające skazanych, branży budowlanej i mechanicznej. W roku 1979 Mielęcin został dzielnicą miasta Włocławka, co spowodowało automatycznie zmianę nazwy jednostki na Zakład Karny we Włocławku. W dniu 28 stycznia 2009 roku w ramach rządowego programu pozyskania 17 tysięcy miejsc oddano do użytku nowy pawilon mieszkalny przeznaczony dla 258 osadzonych. Na terenie Zakładu Karnego we Włocławku funkcjonuje wybudowana w ramach zatrudnienia osadzonych, hala produkcyjna, oddana do użytku w czerwcu 2018 roku. Hala wraz z częścią socjalną ma powierzchnię użytkową 1000 m², zaś zatrudnienie odpłatne podejmuje w niej ok. 50 osadzonych odbywających karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego.